

Den digitale teknologien spiller en stadig større rolle i livene våre. Det kan endre hvordan vi tenker:

Gjør den oss dummere?

På få år har nettbrett og smarttelefoner inntatt skole, arbeid og fritid. Hvordan påvirker teknologien livet og samfunnet? spør Bjørn Vassnes i en ny bok.

TEKNOLOGI

Av Morten S. Smedsrud (tekst) og Marie von Krogh (foto)

Det har gått fort. I dag har 94 prosent av norske barn mellom tre og elleve år tilgang til smarttelefon hjemme, mens 88 prosent har tilgang til nettbrett, viser tall fra TNS Gallup.

De digitale plattformene har for lengst inntatt husholdningene. Nå er de på full fart på vei inn i skole og barnehage. Hvordan påvirker eksplorasjonen av digitale hjelpemidler samfunnet?

«Ja, vi blir dummere»

– Vi vet ennå ikke de fulle konsekvensene av den massive økningen i bruk av pc, nettbrett og smarttelefoner og hva de for eksempel har å si for læringen til barn og unge, sier forskningsjournalist Bjørn Vassnes.

I boka «Homo digitalis» spør han likevel om den digitale teknologien rett og slett gjør oss dummere.

«Svaret synes nå klart: Ja, vi blir dummere av databruk, i hvert fall når det blir for mye av den og den kommer for tidlig inn i skolen», skriver Vassnes.

Outsourcer kunnskap

Forfatteren mener «ipadifisering» og «appifisering» av samfunnet er et dristig eksperiment.

– Mennesket har i hele sin historie vært definert av teknologien vi bruker. Dette gjelder tilbake til de første vi be- nevner med forstavelen «homo». Men den siste tida har vi sett et girskifte i denne utviklingen, mener Vassnes.

Mens det tidligere var det fysiske arbeidet vi «outsourcet» til teknologien, mener Vassnes at kunnskapen og det digitale arbeidet nå står for tur.

– Allerede da skriftspråket ble funnet opp, satte vi ut lag-

FAKTA

Homo digitalis:

■ Begrep som er blitt foreslått som arvtaker til «homo sapiens» som betegnelse på mennesket i dag.

■ Spiller på det moderne menneskes avhengighet av nettbrett, smarttelefoner og pc.

■ «Homo digitalis» er også tittelen på en ny bok av vitenskapsjournalist og Klassekampen-skribent, Bjørn Vassnes.

■ I boka spør Vassnes om bruken av teknologi i dagens samfunn gjør menneskene dummere.

ring av informasjon til denne nye «teknologien». Men det nye i dag er at vi også outsourcer selve tankeprosessen til datamaskiner og nettbrett, sier han.

Hva blir igjen etter at teknologien først tok over arbeidet vårt og nå tar over tenkingen, spør forfatteren.

– Mange kompensere for det minkende manuelle arbeidet ved å pusse opp og trenge mye på fritida. Kompensasjonen for det intellektuelle arbeidet ser man blant annet i den smått meningsløse aktiviteten pubquiz som brer om seg, mener Vassnes.

– Barn lærer dårligere

Det viktigste spørsmålet for Vassnes er likevel hva den nye teknologien gjør med barna våre.

– Det er det som er slagmarken. Hva gjør innføringen av den og den kommer for tidlig inn i skolen», skriver Vassnes.

I boka sammenligner Vassnes det med å slippe barn løs på Vinmonopolet og håpe at de vet sitt eget beste.

– Nettbrett er nært knyttet til dataspill som vi vet er potensielt avhengighetsskapende. Dette gjelder også sosiale medier, som det nå finnes avvenningsprogrammer for, sier Vassnes.

Han etterlyser at politikere ne tar denne problemstillingen på alvor.

– Veldig mange politikere er naive teknologioptimister. De har ikke satt seg ordentlig inn i hvordan denne teknologien påvirker barn.

Han trekker en uhyggelig parallell:

– Programmer og spill be-

” Vi outsourcer selve tankeprosessen til datamaskiner og nettbrett.

BJØRN VASSNES

BARN PÅ VINMONOPELET: «Det er som å slippe unger løs på Vinmonopolet eller i en tobakksbutikk og stole på at de vet sitt eget beste», skriver forskningsjournalist Bjørn Vassnes om å økningen i barns eksponering for pc-er, nettbrett og smarttelefoner.

nytter seg av de samme belønningssystemene i hjernen som narkotika. Dette er naturlige systemer, men de kan kares. Vi har disse «knappene» fordi vi er sosiale dyr. Men de ble utviklet på en tid da det mildt sagt fantes færre tilbud, sier Vassnes.

Prøveprosjekt i Alta

Forfatteren mener vi ikke er nok bevisste hvor viktig det fysiske skriftspråket er for vår kultur.

Han frykter en framtid der barn ikke lærer å forme skrifttegnene slik man har lært i generasjoner.

– Skrift er en uhyre viktig forutsetning for all læring. Hvis man først lærer seg å skrive for hånd, får man det inn i motorikken. Da vil kunnskapen vare lenger og kunne brukes mer aktivt. Det er et drastisk eksperiment å utfase denne måten å lære på, sier Vassnes.

Han ser tydelige tegn i tida på at dette er i ferd med å skje. – En skole i Alta har begynt med en ordning der barna skal lære å skrive på Ipad for de lærer å bruke blyant og papir. Forskingen viser at man da lærer dårligere.

Den siste utviklingen i de-

valueringen av skriftspråket, mener Vassnes å se i IT-giganten Apples nyeste produkt, Apple Watch.

– Klokka er så liten at du umulig kan skrive på den. Derfor er det meningen at du skal snakke til klokka hvorpå den gjør talen om til skrift. Denne teknologien er foreløpig ikke feilfri eller veldig utbredt, men hvis utviklingen fortsetter, vil folk i verste fall helt slutte å skrive, mener Vassnes.

Han beskriver et samfunn som allerede er blitt dårligere på å tilegne seg kunnskap.

– Vi ser at den funksjonelle

leseferdigheten går ned. Evnen til å forså en tekst er blitt dårligere. Dette er en forutsetning for å opprettholde demokratiet, akademia og samfunnet for øvrig, sier Vassnes.

Vitenskapsforfatteren er klar over at utgivelsen av «Homo digitalis» gjør det lett å klistre merkelappen «teknologipessimist» på ham.

– Med en gang man stiller kritiske spørsmål, er man pessimist. Jeg er ikke pessimist, men sier rett ut at denne teknologien er så kraftig at vi må bruke den med vett, sier Vassnes.

Teknologipessimister kan dessuten være gode å ha, ifølge Vassnes.

– Teknologipessimistene har reddet menneskeheten fra utryddelse flere ganger allerede. Sist gang da de advarte mot bruk av gassene i kjøleskapene på 1980-tallet, sier Vassnes.

– Holder barna unna Ipad

Vassnes ønsker ikke å fjerne nettbrettene fra jordens overflate, men mener til forsiktighet.

Paradoksalt nok kan noen av dem som utviklet teknologien, være forblinder i så

måte, forklarer Vassnes.

– Flere av verdens viktigste teknologigründere i Silicon Valley i USA sender selv sine barn på ikke-teknologiske skoler, som Steiner-skolen, sier han.

– Nå skal ikke jeg slå noe slag for steinerpedagogikk. Poenget er at de holder barna unna datateknologien fram til de er gamle nok til å virkelig få utbytte av den. Når barna har det kognitive fundamentet på plass, må de gjerne lære programmering, sier Vassnes.

morten.smedsrud@klassekampen.no

Nedgang i kunstsalg i Norge

I løpet av fjoråret ble det omsatt kunst for 605,6 millioner kroner. Det er en svak nedgang fra året før. Bildende Kunstneres Hjelpefond krevde inn 30,2 millioner i kunstavgift i fjor. Dette er en 5 prosenters avgift som påløper ved alle offentlige kunstkjøp i Norge, og man får da en stipulert totalomsetning i det norske kunstmarkedet på 605,6 millioner kroner, skriver Dagens Næringsliv. Året før var omsetningen 8 millioner kroner høyere (613,6 millioner kroner), mens den i toppåret i 2007 lå på 729,6 millioner kroner. Det er spesielt andrehåndsalget som faller. – Før kunne man gjerne omsette et verk av for eksempel Christian Krohg for en halv million, mens det er sjeldnere nå, sier daglig leder Hans Richard Elgheim ved Grev Wedels plass Auksjoner.

ONTB

Arrangerer:
HL-SENTERETS
VENNEFORENING

Onsdag 16. september kl. 18.30
DEN ØSTJØDISKE KULTUREN I EUROPA
- arbeidet med å la den leve

Stiftelsen Bente Kahan og restaureringen av
«Hvite Stork-synagogen» i Wroclaw, Polen
v/ Bente Kahan

Villa Grande, Bygdøy. Huk Aveny 56 Oslo
www.hlsenteret.no

Da Yasmin kom til Norge klarte hun å rømme fra bakmennene som om har tvunget henne til prostitusjon siden hun var 11-12 år. Etter overgrep og tortur sliter hun i dag med alvorlig og kronisk posttraumatisk stresslidelse, depresjon, angst og en påført eller medfødt hjerneskada.

Utlendingsmyndighetene mener at grov menneskehandel ikke er grunnlag nok for å få asyl i Norge, og i en fersk dom fra Lagmannsretten har de fått medhold i at Yasmin skal sendes ut av landet. Krisesenteret som Yasmin endelig har fått beskyttelse og omsorg fra har anket dommen til Høyesterett.

Yasmin er ikke alene om å bli grovt utnyttet og mishandlet i prostitusjon, og Norge tar ikke sitt internasjonale ansvar for å beskytte ofre for menneskehandel.

Dette er en viktig sak, som handler om menneskerettigheter og sårbare kvinners rett til beskyttelse fra vold, tann og overgrep. Det er en skam for Norge dersom Høyesterett ikke omgjør dommen!

Vis Yasmin at vi bryr oss. Møt opp på støttemarkeringen torsdag 17. September

Det blir appeller ved:

Heiki Holmås (SV)
Wenche Hovland (Sogn og Fjordane krisesenter)
Martine Votvik (Kvinnegruppa Ottar)
Cathrine Linn Kristiansen (Feministisk Initiativ)
Herbjørg Wassmo (Forfatter)
Odd Einar Dorum (Tidl. Justisminister, Venstre)
Gyrd Fjordheim Fjermedal (Oslo RU)

STED: utenfor UNE i Stenersgata 1 i Oslo (rett bak Oslo City)
TID: kl 15.00

Forelopig tilsluttede organisasjoner:
Feministisk Initiativ, SV, Mirasenteret, Kvinnefronten, JURK, Krisesentersekretariatet, Kvinnegruppa Ottar, Oslo Rod Ungdom, Redt. Norsk kvinnesaksforening